

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 27 april 2016

Diarienummer S2016/00212/FS

Remissyttrande över betänkandet ”Effektiv vård” SOU 2016:2

Cancerfonden har tagit del av ovannämnda betänkande och vill härmed lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Direktivet ger uppdrag åt utredningen att belysa effektivitetsproblem och utvecklingsområden samt att ge en samlad bild av redan pågående arbete inom detta område.

Utredningen tar sin utgångspunkt i patientens bästa och att alla resurser inom vården ska användas på bästa sätt, både för befolkningens hälsa och för varje enskild individ.

Utredningen pekar i betänkandet på många delar i vården som skapar ineffektivitet i dag. Det handlar om styrning, struktur, kultur, organisation, verksamhetsstöd och arbetssätt. De konstaterar vidare att den allra största effektivitetspotentialen ligger inom tre områden:

- En förändrad organisering av vården för kroniskt sjuka och andra patienter med omfattande behov
- Ändamålsenliga stödsystem som utgår ifrån de professionellas behov
- Förändrade arbetssätt och förändrad arbetsorganisation i vårdens vardag som innebär rätt kompetens för rätt uppgifter

Utredningen lägger förslag om starkare styrning av hälso- och sjukvårdens struktur, minskad detaljstyrning och ändrade arbetssätt. Vidare lägger man förslag om förbättrade verksamhetsstöd, åtgärder för att minska den administrativa bördan, förbättrade möjligheter för långsiktig planering av kompetensförsörjningen samt stärkt uppdrag för vård och omsorg att forska och utveckla verksamheten.

Cancerfonden står i allt väsentligt bakom utredningens förslag, och understryker behovet av att genomförande av utredningens förslag och rekommendationer kommer till stånd, för att säkra en effektiv cancervård. Cancerfonden understryker även behovet av satsningar från regeringen och huvudmännen på infrastruktur för att bland annat möjliggöra en satsning på akademiskt präglad kommunal hälso- och sjukvård.

Bakgrund

Varje år ökar antalet personer som får cancer och ökningen går i allt snabbare takt. År 2014 var första året som fler än 60 000 personer fick ett cancerbesked i Sverige. Om knappt 25 år kommer över 100 000 personer att drabbas varje år, en ökning med 86 procent och även samhällskostnaderna för cancer beräknas fördubblas. Ökningen beror framförallt på befolkningsökningen och att vi blir äldre, men vården blir också allt bättre på att upptäcka och behandla cancer. Både antalet fall och kostnaderna skulle kunna minskas med hjälp av medvetna

satsningar på forskning i sjukvården, effektivisering av cancervården och satsningar på prevention.

Mot bakgrund av utvecklingen för cancer blir behovet av ett framtidsinriktat utvecklingsarbete inom vården angeläget, då förändringar i vårdens organisation och arbetssätt även påverkar cancervården specifikt. Ett antal satsningar och utredningar ligger hos regeringen, vilka kommer ha avgörande betydelse för framtidens cancervård och hur vi lyckas bygga en vårdorganisation som har patienten i fokus – fullt ut. Det handlar om Indelningskommitténs pågående utredning om ny regionindelning, om den nyligen avslutade utredning *Träning ger färdighet*, om satsningen på standardiserade vårdförlopp och om förmågan att digitalisera vården. Till dessa viktiga framtidsfrågor hör förstås även utredningen *Effektiv vård*, och de förslag som presenterats i den.

Om effektivisering - allmänna synpunkter

Som Cancerfonden nyligen visat riskerar kostnaderna för cancer att [fördubblas](#) inom en 25-årsperiod. Effektivisering kommer vara avgörande för att klara framtidens vårdbehov.

Cancerfonden menar att det är av avgörande betydelse att arbetet med att ta utredningens förslag vidare och påbörja implementeringsarbetet för att säkra morgondagens patienter en tillgänglig och säker vård i världsklass. Det handlar också om att i framtiden kunna vara en attraktiv arbetsgivare, som både lockar och behåller personal.

Mot bakgrund av den utveckling vi kan se inom det område som rör cancer och cancervård, och utifrån de stora utmaningar som cancervården redan står i, rörande kanske främst kompetensförsörjning, blir utredningen *Effektiv vård* mycket intressant. Cancerfonden delar i allt väsentligt slutsatserna bakom utredningens förslag och rekommendationer, och understryker behovet av att ett genomförande av utredningens förslag och inriktning kommer till stånd. Cancerfonden vill också understryka vikten av att hanteringen av betänkandets förslag och rekommendationer blir en del i den större strukturomvandling som hälso- och sjukvården står inför. Det innefattar förutom detta betänkandes förslag även arbetet med nivåstrukturering, digitalisering, indelningskommitténs förslag samt det pågående implementeringsarbetet kring klinisk forskning.

Dock får helhetstänket inte leda till att genomförandet därmed skjuts på obestämd framtid. Här krävs tydlig kommunikation från regeringen kring hanteringsprocessen.

Utredningens förslag om en förstärkning av primärvården och förslag om att primärvården delas upp i två organisatoriska delar, den allmänna primärvården och den riktade primärvården. Den riktade primärvården föreslås även bli undantagen från det obligatoriska vårdvalet. Dessa förslag är viktiga för att möta med de behov som både äldre och multisjuka har men som vården i dag inte kan möta på ett, för patienten, bra sätt. En förändring i den inriktning som utredningen föreslår kommer sannolikt få stor betydelse för många cancerpatienter.

Om forskningens betydelse för effektivare vård

Precis som utredningen skriver anser Cancerfonden att forskning och utveckling är vårdens främsta källa till effektivisering. Det behöver bli tydligare för alla vårdnivåer, och för vårdens politiska och administrativa ledning, att forskning och verksamhetsutveckling utgör en del av kärnverksamheten och inte kan prioriteras ned till följd av kortsiktig effektiviseringsiver eller budgetsparkrav.

Det behöver bli tydligare att det är ett uppdrag till alla vårdnivåer och inte endast universitetssjukvården, även om uppdraget för dem förstås skiljer sig i omfattning. Vi ställer oss därför positiva till det utredningen anför om betydelsen av att synliggöra forskningen genom att följa upp och utvärdera verksamheten även utifrån forskningsinsatsen.

Frågan om att skapa en bra akademisk miljö i vården är mycket komplex och handlar till stor del om att utveckla samma områden som utredningen diskuterar i stort; ledarskap, organisation, kultur, synsätt och kompetens.

I takt med att diagnostik och behandlingsmetoder blir bättre kommer allt fler att leva allt längre med cancer. Jämfört med i dag kommer år 2040 dubbelt så många i vårt land, drygt 630 000 personer, leva med en cancerdiagnos som de fått under de senaste tio åren. Att allt fler kan leva med sin cancer är positivt. Med fler som drabbas av cancer ökar dock kostnaderna och med fler som kan leva med cancer under längre tider förändras behoven av vård. Därmed behöver sjukvårdens organisation anpassas efter utvecklingen. Den kommunala hälso- och sjukvården kommer sannolikt att få en allt större betydelse för patienterna.

Därför anser vi att utredningens förslag till regeringen att lämna ekonomiska bidrag för att stimulera utvecklingen av akademiskt präglad kommunal hälso- och sjukvård är intressant och välbehövlig. Det ställer dock utökade krav på en redan rejält ansträngd infrastruktur hos universitetssjukvården.

Idag ser vi att många forskningsenheter inom universitetssjukvården saknar resurser för den infrastruktur som krävs för att genomföra klinisk forskning. Cancerfonden ser tydliga behov av monitoreringsresurser, forskningssjuksköterskor, IT-system samt biobankssystem med tillgång till nationella patientkohorter. Dessa funktioner är grundläggande för att kunna genomföra klinisk forskning. I dag bildar de flaskhalsar som inte bara kommer stoppa upp den föreslagna satsningen på en akademiskt präglad kommunal hälso- och sjukvård, utan även den redan i dag ansträngda kliniska forskningen inom vården. Cancerfonden anser att genom utökad stöd för infrastrukturen från huvudmännen och staten, skulle stora vinster kunna göras. Utan en sådan satsning riskerar den föreslagna stimulansen av akademisk kommunal hälso- och sjukvård att misslyckas.

Cancerfonden ställer sig bakom utredningens förslag om att förtydliga Hälso- och sjukvårdslagen så att ansvar för forskning- och utvecklingsfrågor förs ihop till en paragraf och att kopplingen mellan begreppen tydliggörs och att den passiva formuleringen kring *medverkan* ersätts av en tydlig *skyldighet* att initiera och bedriva forskning.

Avslutningsvis

Med ovan redovisade synpunkter ser Cancerfonden fram emot genomförandet av utredningens rekommendationer och förslag för en *Effektivare vård*.

För Cancerfonden

Sara Brodahl

T.f. Generalsekreterare

Gazal Casselborg

Chef Intressepolitik